

свідчать затвердження концепції Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2008-2011 роки і створення Ради інвесторів при Кабінеті Міністрів України, до складу якого входять представники провідних компаній.

Державні інвестиції потрібно направляти у розвиток людського капіталу та середовища для ефективного його функціонування як виробничого фактора економіки. Додаткові інвестиції потрібні для зростання рівня та якості життя населення, створення й розвитку сучасної промисловості, виходу країни на новий технологічний рівень прискорення євроінтеграційних процесів в Україні.

Перехід України до нової форми економічних відносин, що ґрунтується на ринкових методах, зумовлює необхідність вирішення нових завдань, пов'язаних з економічним розвитком регіонів та економіки країни. Пряма підтримка державою рівня та інтенсивності інвестиційних процесів в економіці є вирішальною умовою структурної перебудови. Саме вона приносить конкретні результати у вигляді досягнення й підтримки стабільних темпів економічного зростання в країні.

Література

1. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України // *Фінанси України*. — 2008. — №2 (147). — С.68-81.
2. Даниленко А.А. Актуальні питання прямих іноземних інвестицій до України з ЄС // *Фінанси України*. — 2008. — №1 (146). — С.127-137.
3. Малютін О. К. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні // *Фінанси України*. — 2008. — №11 (156). — С. 65-74.

Яремко А.М.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У контексті сучасних ринкових трансформацій одним із найголовніших показників економічного зростання країни є темпи розвитку інноваційної діяльності. Тому стає цілком очевидним той факт, що коли країна продовжує розвиватися лише в сфері сировинних галузей промисловості, де переважає низько наукоємне матеріальне виробництво, то вона буде залишатися в рядах країн з низьким рівнем конкурентоспроможності на зовнішньому ринку. Відомо, що рівень розвитку країни залежить від рівня розвитку інноваційної діяльності, тому впровадження інновацій є головним чинником успіху підприємства, який впливає й на рівень розвитку країни загалом [6, с. 56].

Вважається, що вперше термін «інновація» було використано австрійським економістом Йозефом Алоїзом Шумпетером, який у своїй книзі «Теорія економічного розвитку» (1911 р.) запропонував концепцію інновацій, в основі якої лежала ідея про «нові комбінації». Згодом термін «нові комбінації» було замінено терміном «інновація», що став науковою категорією. Серед комбінацій, які формують структуру інноваційного процесу, автор виділив наступні:

Випуск нового продукту, або ж відомого продукту нової якості.

Впровадження нового, досі невідомого в конкретній галузі методу виробництва.

Проникнення на новий ринок збуту.

Отримання нових джерел сировини чи напівфабрикатів.

Організаційна перебудова, зокрема створення монополії чи її ліквідація [5, с. 13]. У працях економістів радянського періоду жодного разу не було використано такі категорії як «інновація» та «інноваційна діяльність». З розпадом колишнього Радянського Союзу та розвитком ринкової економіки в нашій державі ситуація в цьому напрямі докорінно змінилася – з'явилися наукові праці та публікації вітчизняних вчених щодо проблем інновацій та інноваційного розвитку.

Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [2, ст. 1]. У законі України «Про інноваційну діяльність» у визначенні категорії «інновація» відсутні істотні ознаки інновації як кінцевого й уже реалізованого результату інноваційної діяльності.

Зміст найважливішої категорії нормативно-правового регулювання, який є «інновація», розкривається недостатньо повно, а то й неточно. Певною мірою це пов'язане з тим, що в науковій літературі йдуть дискусії про її зміст. Правда, дискусія про те, є «інновація» результатом або процесом, в основному вичерпана. Про це свідчить і відсутність трактування «інновації» у якості процесу в нормативно-правових актах. Тут взяла гору точка зору вчених П.Н. Завлина, Ю.А. Коропової, А.С. Кулагіна й інших, що інновація як процес більш точно характеризується поняттям «інноваційна діяльність».

При визначенні поняття «інновація» було б доцільно опиратися на поняття «нововведення» (новація). Тоді інновація визначається як реалізоване нововведення, а його основні ознаки ставилися б, насамперед, до нововведення. Таким чином, нововведення – це нова, а також представлена у вигляді нової комбінації вже відомих елементів наукова, технічна, технологічна розробка (обладнання, метод, послуга) або винахід, що має нові споживчі властивості або сфери застосування.

Це дозволяє виключити використання у визначенні «інновація», категорії «інноваційна діяльність», яка ще не була визначена. Представляється спірним включення в інноваційну діяльність інших видів діяльності, таких як наукова, науково-технічна й дослідно-конструкторська, у результаті яких і створюється нововведення. На штучність такого кроку вказує й численне вживання в нормативно-правових документах словосполучення «науково-технічна й інноваційна діяльність». На думку Ю.В. Яковца [4, с. 15], в інноваційну діяльність включаються лише дві фази – первісного освоєння й поширення нової техніки (технології).

По суті, саме тут головне протиріччя в трактуванні змісту як самої іннова-

ційної діяльності, так її законодавчого регулювання.

Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає, що вона спрямована «на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок і обумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг».

Статтею 3 Закону України "Про інвестиційну діяльність" інноваційну діяльність визначено як одну із форм інвестиційної діяльності, яка здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає: випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального і екологічного становища. [3. ст. 1].

Господарський кодекс України розглядає інноваційну діяльність лише у сфері господарювання та визначає її як діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя (1, ст 325).

Найбільш повний пакет термінів і визначень інноваційної діяльності має Республіка Білорусь, де розроблений і введений з 01.09.2005р. у дію державний стандарт. Більше того, Євразійською радою по стандартизації, метрології й сертифікації він прийнятий як міждержавний стандарт СНД. У стандарті дане визначення 41 терміна російською мовою, наведені еквіваленти на німецькому, англійському, французькому мовах. За прийняття даного стандарту проголосували Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Таджикистан, Туркменістан, Україна. Поки не приєдналися до нього Грузія, Росія, Узбекистан.

У стандарті чітко прирівняні поняття «інновація» і «нововведення». Також дана класифікація різних видів інновацій і їх визначення: технологічна інновація, продуктова інновація, процес-інновація, організаційна інновація, соціальна інновація, економічна інновація, інновація послуг [7. ст. 1-8].

Що стосується безпосередньо дефініцій «інноваційна діяльність» і «науково-технічна діяльність», те в їхньому визначенні втримується ряд протиріч. У стандарті, наприклад, зазначене, що інноваційної називається «діяльність, що забезпечує створення й реалізацію інновацій». Оскільки інновація - це реалізований продукт, виникає питання, а що таке «створення інновацій»? У стандарті говориться, що це процес «що включає в себе прикладні дослідження, підготовку й пуск виробництва, а також діяльність, що забезпечує створення інновацій – науково-технічні послуги, маркетингові дослідження, підготовку й перепідготовку кадрів, організаційну й фінансову діяльність». Виникає питання, чому «створення інновацій» починається саме із прикладних досліджень? Пропуще-

ний етап дослідно-конструкторських робіт, не ясний зміст підготовки й пуску виробництва, підготовки й перепідготовки кадрів, організаційної й фінансової діяльності, а також у чому відмінність науково-технічних послуг від властиво науково-технічної діяльності.

Спроба визначити в стандарті зміст науково-технічної діяльності не проясняє ситуацію. Затверджується, що вона включає «у себе проведення прикладних досліджень», але вони в попередньому визначенні вже були включені в інноваційну діяльність. «До науково-технічної діяльності віднесені роботи з науково-методичного, патентно-ліцензійного й технічного забезпеченню безпосереднього проведення наукових досліджень і розробок, а також їх поширення й застосування результатів». При такому достатку різнохарактерних ознак науково-технічної діяльності залишається лише з'ясувати, ставиться чи до неї саме «проведення наукових досліджень і розробок» або тільки роботи з його забезпечення? Що ж стосується «поширення й застосування результатів», те тут можна знайти ознаки будь-якого виду діяльності.

Так само є присутнім прагнення підняти інноваційну діяльність на рівень роботи не просто з нововведеннями, а з об'єктами інтелектуальної власності. Однак цьому заважає ряд обставин. Насамперед, не у всіх сферах діяльності нововведення можуть одержати необхідний охоронний документ. Навіть стосовно до виробництва більша група ноу-хау не має однозначного нормативно-правового захисту. Нарешті, стан патентних служб у більшості суб'єктів інноваційної діяльності таке, що найчастіше вони не здатні вчасно підготувати й одержати охоронні документи.

Інноваційна діяльність – це цілеспрямований процес перетворення нововведення (новації) у вигляді принципово нової або, що має в основі нову комбінацію відомих елементів наукову, науково-технічну розробку (у т.ч. винахід) у нововведення (інновацію) у формі реалізованого на ринку продукту (обладнання, методу, послуги) з новими споживчими властивостями або сферами застосування. Процес містить у собі ряд стадій (патентування, маркетинг, сертифікація, організація виробництва і т.д.), при проходженні яких здійснюються різні види діяльності. Вони здобувають інноваційний характер у рамках реалізації інноваційного проекту. Таким чином, віднесення того або іншого виду діяльності до інноваційного, наприклад, маркетингу визначається не його змістом, а включенням в інноваційний процес, інноваційністю цільової установки. Отже, для переходу економіки країни на інноваційний шлях розвитку необхідне досконале нормативно-правове забезпечення. Норми про інноваційну діяльність, що містяться в багатьох актах різних галузей законодавства України і за якими інновації є складовими інвестиційного процесу, утворюють в Україні законодавчу базу для здійснення і розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності, яка має досить виразні ознаки постійного вдосконалення, але результативність її впливу на розвиток інноваційних процесів ще недостатня.

Література

1. Господарський кодекс України, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 18, N 19-20, N 21-22, ст.144)
2. Закон України «Про інноваційну діяльність», Відомості Верховної Ради України (ВВР), №40-IV от 04.07.2002 р.
3. Закон Украины «Про инвестиційну діяльність», Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, N 47, ст.646
4. Инновации: теория, механизм, государственное регулирование. Учебное пособие/Под ред. Ю.В. Яковца. – М.:Изд-во РАГС, 2000, - 237 с.
5. Інноваційний розвиток промисловості України / О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін.; Під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка. – К.: КНТ, 2006. -648 с.
6. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. посіб. / Т. В. Майорова. — К. : ЦУЛ, 2003. — 376 с.
7. Межгосударственный стандарт ГОСТ 31279-2004 «Инновационная деятельность. Термины и определения». Издание официальное. Минск, Госстандарт Республики Беларусь, 2005.